

4. Джемс У. Психология (Text Book of Psychology) / Уильям Джемс. – Санкт-Петербург, 1896. – 396 с.
5. Джемс У. Психология в беседах с учителями / Уильям Джемс ; пер. с англ. В. Н. Ивановского. – М. : Издание В. Линда и Д. Байкова, 1902 . – 164 с.
6. Джемс В. Розмови з учителями про психологію / Вільям Джемс. – Черкаси: Слово, 1924. – 124 с.
7. Лапшин И. И. Философское значение психологических воззрений Джемса / И. И. Лапшин // Джемс У. Психология (Text Book of Psychology). – Санкт-Петербург, 1896. – С. 1 – 13.
8. Петровская Л. А. К столетию „Принципов психологи” У. Джемса / Л. А. Петровская // Джемс У. Психология ; под ред. Л. А. Петровской. – М. : Педагогика, 1991. – С. 5 – 13.
9. Психологические проблемы неуспеваемости школьников / под ред. Н. А. Менчинской. – М. : Педагогика, 1971. – 273 с.
10. Руссо Ж.-Ж. Эмиль, или О воспитании / Жан-Жак Руссо // Собрание сочинений. – 1872. – Т.1. – 636 с.
11. Фрейджер Р. Уильям Джемс и психология сознания // Личность. Теории, упражнения, эксперименты / Роберт Фрейджер, Джемс Фейдимен ; пер. с англ. – СПб.: Прайм-ЕВРОЗНАК, 2006. – 704 с.

In the article the problem of becoming of personality of schoolchildren in the process of studies in approach W. James.

Key words: personality, self-consciousness, studies, determination.

Отримано: 11.08.2010

УДК 378.016:81'243:159.9

І.Л. Онуфрієва, Л.А. Онуфрієва

ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ НАВЧАННЯ ЛЕКСИЦІ, ЧИТАННЮ ТА ГОВОРІННЮ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ (НА НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЯХ ВНЗ)

Стаття розглядає умовне аспектне розділення навчання іноземній мові у психології та методиці обумовлене тим, що навчання лексиці, фонетиці і говорінню, з одного боку, ґрунтується на психологічних закономірностях

суб'єкта та його діяльності в навчальному процесі, з іншого боку – являє собою констеляцію феноменів мови як цілості, що підлягає засвоєнню.

Ключові слова: психологічний аспект, навчання, іноземна мова, іншомовне мовлення, лексика, читання, говоріння.

Статья рассматривает условное аспектное разделение обучения иностранному языку, обусловленное в психологии и методике тем, что обучение и лексике, и фонетике, и говорению, с одной стороны, основывается на психологических закономерностях субъекта и его деятельности в учебном процессе, с другой стороны, представляет собой констелляцию феноменов языка как целостности, подлежащей усвоению.

Ключевые слова: психологический аспект, обучение, иностранный язык, иностранная речь, лексика, чтение, говорение.

У вітчизняній педагогічній психології помітний новий якісний етап розвитку іншомовної теорії і практики, який характеризується психологічним аспектом навчанням лексиці, говорінню і читанню іноземною мовою, а саме впливом психологічного змісту іншомовної освітньої практики. Виділення окремих психологічних аспектів навчання іноземній мові було сформовано в концепціях В.А. Артемова, Б.В. Беляєва, Б.А. Бенедиктова, І.О. Зимньої. Б.В. Беляєв у своїх дослідженнях висвітлює психологічні основи засвоєння лексики іноземної мови, зміст якої виявився органічно “вбудованим” у його загальну психологічну концепцію навчання іноземним мовам. Крім психологічного змісту навчання іншомовній лексиці, окремої уваги основоположників вітчизняної психології навчання іноземним мовам удостоїлися інші, не менш важливі аспекти – навчання іншомовному говорінню та читанню.

Із середини 70-х рр. ХХ століття у вітчизняній психології навчання іноземним мовам І.О.Зимня, З.І.Кличнікова, Т.С.Серова досить плідно розробляли ці проблеми, а роботи І.О. Зимньої передбачили сформульований нею особистісно-діяльнісний підхід до навчання іноземним мовам, на стику психології та психолінгвістики. З.І. Кличнікова досліджувала загальні психологічні особливості навчання читанню іноземною мовою, а Т.С. Серова не лише психологічні, але й лінгводидактичні аспекти навчання професійно-орієнтованому іншомовному читанню у ВНЗ. З.І. Кличнікова у 1973 р. у книзі “Психологічні особливості навчання читанню іноземною мовою” здійснила фундаментальний психологічний аналіз читання іноземною мовою як приватного аспекту загальної проблеми навчання іноземній мові. На її думку, навчання читанню іноземною мовою повинно опиратися на психологічні закономірності оволодіння процесом мовленнєвої діяльності, проте психологічну

природу читання вона бачить у плані сприйняття і розуміння тексту, у чому й полягає суть психологічної оцінки іншомовного читання.

З.І. Кличнікова звертає увагу на гнучкість читання: пристосування швидкості читання до завдання читання й труднощів тексту за умов адекватності розуміння змісту. У низці психологічно значимих особливостей навчання читанню іноземною мовою автор називає розвиток прогнозуючої здатності в учнів, формування в них уміння правильно вгадати все слово за окремими його елементами і передбачати наступні слова фрази. Проте розвиток цього вміння справедливо поєднується з рівнем володіння іноземною мовою та із здібностями учнів. Розвиток техніки читання іноземною мовою також має свою психологічну природу, у тому числі необхідність навчання виразному читанню, комунікативним типам і видам інтонації, вправи в голосному відтворенні знаків і беззвучному їхньому сприйнятті. З.І. Кличнікова бачить дві розпізнавальних ознаки читання – форму процесу читання і форму умови, у якій протікає або від якої залежить певний вид мовленнєвої діяльності. Відповідно авторка виділяє два види читання – читання вголос (голосне читання) і читання про себе, як такі, що мають найбільш істотний зміст в умовах шкільного навчання, а також їхнього різновиду, обумовлені характером і умовами діяльності учнів й відзначає, що читання вголос дозволяє опанувати звуковою системою іноземної мови, закріплює здатність до звукового перекодування сигналів, як на рівні букви, так і на рівні слова, речення, тексту. На початковому етапі навчання іноземній мові читання вголос виступає важливим засобом розвитку техніки читання, на наступних етапах – відіграє роль контрольного і виразного засобу, в зв'язку з чим автор вказує на істотність питання про психологічні особливості характеру протікання голосного читання, а відповідно й методичних прийомів навчання цьому виду іншомовного мовлення.

Навчання читанню вголос іноземною мовою становить початковий і обов'язковий щабель навчання, який є одним із позитивних моментів у системі навчання іноземній мові в сучасній школі. Настільки ж істотні й функції іншомовного читання про себе в психолого-педагогічному аспекті: переглядове, ознайомлювальне, вивчаюче, пошукове, інформаційне і тренувальне читання. З.І. Кличнікова говорить про готовність учнів до читання як психічний стан учня, що виражається в можливості здійснювати цю діяльність. У контексті навчання іноземній мові готовність до читання визначається тим, наскільки учень володіє аспектами мови, знання яких забезпечить йому успішність цієї форми мовного спілкування; відпрацьованістю механізму читання; загальною культурою учня,

його віковими особливостями, у результаті чого розрізняють підготовлене, частково підготовлене та непідготовлене читання, а також аналітичне, синтетичне, перекладне, безперекладне, безперекладно-перекладне читання, а три останніх види читання особливо тісно пов'язані з рівнем оволодіння учнями іноземною мовою й поряд з аналітичним і синтетичним читанням являють собою психологічно різні явища, що мають як істотну ознаку деталізацію сприйняття тексту, тоді як факт досягнення рівня аналітичного безперекладного читання іноземною мовою говорить про уподібнення його процесу читання рідною мовою. З психологічної точки зору З.І.Кличнікова звертає увагу на специфічні особливості читання зі словником, а саме розподіл уваги на діяльність читання і діяльність пошуку слів у словнику, а це вимагає сполучення моторної та інтелектуальної діяльності й перемикання уваги; діяльність оперативної пам'яті, водночас читання зі словником інтерпретується авторкою як спосіб навчання безперекладному читанню іноземною мовою.

Особливу увагу автор приділяє аналізу помилок читання іноземною мовою, класифікуючи їх з аспектно-мовного, формально-інформаційного й психологічного боку, причому остання класифікація розкриває природу помилок, розкриває внутрішні механізми допущення помилкової дії.

Класифікація помилок читання здійснена у вітчизняній психологічній літературі на матеріалі навчання рідній мові. Т.Г. Єгоров вважає, що за своєю психологічною природою помилки читання розділяються на такі три групи: 1) помилки “дисгармонії між сенсорними й моторними процесами”; 2) помилки сприйняття; 3) помилки мислення. Ця класифікація цілком може бути примінена і до ситуації навчання іноземним мовам. Проте З.І. Кличнікова небезпідставно стверджує, що при навчанні читанню іноземною мовою існує своя специфіка для кожної мови і це може накладати відбиток на психологічну природу помилок, як і викликати деякі відхилення від виявленої схеми.

Виправлення помилок іншомовного читання також не позбавлене психологічного змісту, що особливо важливо в навчанні іноземним мовам. Насамперед, з психологічної точки зору істотною є думка про необхідність розділити матеріал за труднощами.

Головне у практиці навчання іноземним мовам полягає в оцінці конкретної методичної роботи над розвитком у школярів уміння читати, що повинно враховувати психологічні особливості розуміння тексту, а для розуміння при читанні іншомовного повідомлення основним є рівень знання мови. У психологічному аналізі розуміння іншомовного тексту припускає виникнення ролі типологічного

співвідношення системи рідної та іноземної мов і ступеня володіння учнемостаннім. Спираючись на експериментальні дані А.Н. Соколова, І.В. Карпова, А.С. Литвиненко, автор вводить поняття типу, виду, плану і щабля розуміння іншомовного тексту.

З.І. Кличнікова дає психологічну характеристику окремих рівнів розуміння іншомовного тексту. Досліджуючи фактори, які визначають розуміння того, що читається, автор указує, що в процесі навчання читанню іноземною мовою потрібно прагнути підбирати тексти, в яких емоційно-оцінний і спонукальний плани можуть бути легко виявлені, цим же цілям повинна служити ретельно вивірена композиційно-значеннева структура навчальних текстів іноземною мовою. Але поряд з перерахованими внутрішніми особливостями тексту існують і зовнішні, суб'єктивні фактори, які визначають розуміння тексту, що читається, які володіють і властиво психологічним змістом. Зокрема, до них автор відносить вплив незнайомих учневі слів. Саме розуміння незнайомої лексики має деякі психологічні особливості: помилкове прогнозування, помилкова асоціація, невміння застосувати аналогію, опертися на формально-граматичні ознаки, що спостерігається як на початковому, так і на наступному етапі навчання. До безперечно психологічних факторів розуміння іншомовного тексту, що читається, варто також віднести минулий досвід, спрямованість уваги, емоційну підготовленість, інтерес до того, що читається, вікові й індивідуально-особистісні особливості читця.

Для теорії і практики навчання іноземній мові представляється цінним психологічний контекст розвитку ідей З.І. Кличнікової про способи перевірки розуміння іншомовного тексту, що читається. Вона вважає, що "всі способи перевірки розуміння того, що читається, можуть бути розділені за своєю психологічною сутністю на дві великі групи. Перша група у своїй основі має комунікативний характер використання прочитаного матеріалу, друга – не пов'язана з комунікацією, а має характер логіко-текстуальної аналітичної роботи". Причому успішність навчання іншомовному читанню вона зв'язує з адекватністю використання способів контролю цільової настанови навчання: контролю розуміння прочитаного, навчання читанню з розумінням, розвитку навичок говоріння, називаючи цю адекватність психологічним ефектом застосовуваного способу контролю розуміння.

Узагальнення положень і підходів до психологічних особливостей навчання читанню іноземною мовою уможливило висновок, що в результаті психологічно обґрунтованого читання учні набудуть досконалого володіння механізмом читання.

У вітчизняній психології навчання іноземним мовам проблема навчання іншомовному читанню розроблялася Т.С. Серовою, але на

більше специфічному матеріалі – професійно-орієнтованій, фаховій мовленнєвій підготовці в немовному ВНЗ. При навчанні іноземній мові у вищій школі читання із професійною фаховою орієнтацією, на думку Т.С. Серової, повинно розглядатися з позицій суб'єкта, що читає, як мовленнєва діяльність, яка набуває свої специфічні характеристики та функції, чим і визначається вихідна, базова позиція автора стосовно психологічних феноменів навчання іншомовному читанню у ВНЗ.

Специфіка дослідницького матеріалу визначає необхідність виявлення автором особливостей і дефініції поняття професійно-орієнтованого читання. Залучаючи широкий спектр даних з методики викладання іноземних мов, соціальної психології і психології мовленнєвої діяльності, автор визначає найбільш важливу особливість цього виду іншомовного читання – входячи в динамічну ієрархічну структуру діяльності фахівця, воно ніколи не виступає як провідна, а є супутньою діяльністю. У визначенні розглянутого виду іншомовного читання автор виходить із того, що це складна мовленнєва діяльність, обумовлена професійними інформаційними можливостями й потребами, що представляє собою специфічну форму активного вербального письмового повідомлення-діалогу, основними цілями якого є оперативна орієнтація і пошук, прийом, присвоєння та наступне цільове застосування накопиченого людством досвіду в професійних областях знань.

Питання про предметний зміст професійно-орієнтованого читання з фаху і навчання йому іноземною мовою породжує у нас думку про те, що зміст іншомовного слова, зрозумілий з оточення в конкретному контексті, становить його психологічне значення, тобто те, що це слово означає для суб'єкта, а формування і розвиток психологічного значення слова становить одну з істотних цілей навчання професійно-орієнтованому іншомовному читанню з фаху як об'єкт спеціальних лексичних вправ. Отже, спосіб формування і формулювання думки читця стає одним із важливих компонентів психологічного змісту мовної діяльності професійно-орієнтованого читання з фаху, у зв'язку чим дослідницею Т.С.Серовою робиться ціла низка висновків про організацію навчання цьому виду мовленнєвої діяльності на немовних спеціальностях у ВНЗ. Психологічно цінним, на нашу думку, є визнання читання як самостійного виду іншомовної мовленнєвої діяльності і обумовлена цим необхідність обов'язкового оволодіння внутрішнім способом формування й формулювання думки, що відтвориться, а також формування і збагачення іншомовного лексичного запасу та його актуалізація на основі попереднього досвіду читача.

Особливу увагу Т.С. Серова приділяє розгляду психологічних механізмів і особливостей їхнього функціонування при навчанні іншомовному читанню й формулює рекомендації для методики навчання професійно-орієнтованому читанню з фаху іноземною мовою на немовних спеціальностях ВНЗ. Для нас дуже важливо виділити власне психологічні, а саме: подання орієнтовної основи іншомовної читацької діяльності студентів, сприйняття і осмислення іншомовних засобів у процесі читання, використання попереднього вербального досвіду на початку читання. Аналіз психологічних механізмів мислення в професійно-орієнтованому іншомовному читанні з фаху на немовних спеціальностях ВНЗ вимагає активізації розумової діяльності на всіх рівнях діяльності з урахуванням психологічних категорій мислення, без яких неможлива його успішність. При навчанні професійно-орієнтованому іншомовному читанню облік психологічних механізмів пам'яті припускає рішення питань оптимізації її процесів, а психологічні особливості сприйняття вимагають його активізації з урахуванням іншомовної освіти.

Дослідники Т.С.Серова і І.О. Зимня розглядають трифазну структуру професійно-орієнтованого іншомовного читання як одного із видів іншомовної мовленнєвої діяльності: спонукально-мотиваційну, орієнтовно-дослідницьку та контрольно-виконавчу фази.

У спонукально-мотиваційній фазі минулий досвід, інформаційні можливості, установка, емоційний стан і ціль як завдання діяльності читання запускають у дію механізм змістовного зорового сприйняття, а ціль як завдання читання визначає обсяг оперативних одиниць сприйняття, особливості якого вимагають достатніх інформаційних можливостей та актуалізованого минулого вербального досвіду й надзвичайно важливим є створення умов читання, близьких до діяльності відповідних соціальних груп.

Орієнтовно-дослідницька фаза професійно-орієнтованого читання характеризується інтенсивним запуском усіх психологічних механізмів мовленнєвої діяльності читання: зорове, вербальне, змістове сприйняття тексту, що читається, імовірнісне прогнозування, механізми мислення, пам'яті, уваги, що призводить до аналізу прояву аспектів психологічного предметного змісту мовленнєвої діяльності читання.

Контрольно-виконавча фаза в іншомовному читанні характеризується з лінгводидактичних позицій, у яких рефлектується психологічний компонент: змістове рішення як одиниця мовленнєвої діяльності читання, психологічний механізм якого – творче інтелектуальне рішення.

У зовнішній структурі іншомовного читання виділяється ціла низка одиниць психолого-педагогічного аналізу: операції, дії,

діяльність загалом, а також їхнє співвідношення, навички та їх автоматизованість і стійкість, свідомість, мовні вміння.

На нашу думку, в узагальненні здійсненого аналізу необхідно відзначити, що при всій специфічності дослідження, автор дав цікаве трактування психологічного змісту, механізмів і структури мовленнєвої діяльності іншомовного читання, що дозволило вирішити конкретно-методичні завдання професійно-орієнтованого навчання іноземною мовою у вищій й намітити загальні психологічні контури цього виду мовленнєвої діяльності. Останнє представляється особливо важливим у контексті історико-теоретичного усвідомлення і реконструкції основ вітчизняної психології навчання іноземним мовам.

Аналіз вітчизняних психологічних досліджень, присвячених приватним аспектам навчання іноземній мові, показав, що найбільш повними і змістовно сформованими теоретико-експериментальними в цій області є праці Б.В. Беляєва, І.О. Зимньої, З.І. Кличнікової і Т.С. Серової, являючи безумовну цінність для психологічної практики навчання іноземним мовам, висвітлюють надзвичайно важливі, але все-таки досить маргінальні проблеми, заглиблюючись, у першому випадку, у чисто психологічні питання діяльності читання взагалі, у другому перебуваючи на стику методики і психології викладання іноземних мов. Тобто, аспекtnий поділ навчання іноземним мовам як у психології, так і в методиці представляється досить умовним. Обумовлено це тим, що навчання лексики, фонетики, говорінню, з одного боку, очевидно ґрунтується на психологічних закономірностях суб'єкта і його діяльності в навчальному процесі, з другого боку являє собою констеляцію феноменів мови як цілісності, що підлягає засвоєнню. Проте, саме в цілісному прояві цих аспектів кристалізується загальна картина психологічно значимих компонентів організації іншомовної освітньої практики та освітнього простору.

Широку психологічну картину говоріння як аспекту викладання іноземної мови дала на рубежі 80-х рр. ХХ століття І.О. Зимня, оцінка говоріння якої іноземною мовою як виду мовленнєвої діяльності склала не тільки відмінність від інших робіт із психології навчання іноземним мовам того часу, але й особливу цінність. Деяльнісний підхід до говоріння як об'єкта навчання органічно "вбудований" у її особистісно-діяльнісну концепцію навчання іноземним мовам, але він трохи виходить за межі цього підходу й перебуває на стику психології та психолінгвістики.

У психологічному обґрунтуванні навчання іншомовному говорінню І.О. Зимня аналізує тенденції у психології навчання іноземним мовам і вважає, що іншомовна діяльність (говоріння, слухання, читання, писання) трансформується в самостійний,

глобальний об'єкт навчання, включаючи в себе інші, більше приватні об'єкти, імпульс розвитку. Одним із перших завдань викладання іноземних мов є, на її думку, така організація навчання говорінню іноземною мовою, щоб при цьому задовольнилась комунікативна й пізнавальна потреби учня, а тому визначає проблему навчання говорінню – навчання способу правильного, адекватного вираження думки через навчання способу її формулювання.

І.О. Зимня характеризує види мовленнєвої діяльності та їхні особливості у навчанні іноземній мові: про подібності й розходження мовленнєвої діяльності за характером вербального спілкування, ролі мовленнєвої діяльності у вербальному спілкуванні, її спрямованості на прийом або видачу повідомлення, зв'язку зі способом формування й формулювання думки, характеру зовнішньої виразності та зворотного зв'язку, це означає наявність самостійності й складності завдання навчання видам мовленнєвої діяльності, необхідності спеціального навчання перекладу, труднощам навчання іншомовної мовленнєвої діяльності.

Дослідниця вказує, що “навчання говорінню іноземною мовою припускає оволодіння не тільки засобами, але й зовнішнім усним способом формування та формулювання думки за допомогою мовних засобів, тобто зовнішнім усним мовленням. Одночасно, не можна випустити з уваги, що навчання іншомовному говорінню припускає “наявність” предмета, тобто думки, що визначає значеннєвий зміст висловлення учня”.

На думку І.О.Зимньої, важливим продуктом навчання іншомовній мовленнєвій діяльності є мовне висловлення, мовне повідомлення як те, у чому об'єктивується весь психологічний зміст діяльності говоріння. При навчанні іноземним мовам у цьому зв'язку приділяється велика увага аналізу висловлень учнів з погляду виконання умов самого говоріння іноземною мовою.

У навчанні говорінню іноземною мовою необхідно відпрацювати спосіб формування й формулювання думки за допомогою іноземної мови; критерій чіткого розмежування народження мовлення на стадії формування та формулювання думки дозволяє більш чітко визначити рівні володіння іноземною мовою при навчанні іншомовному говорінню; одночасність актуалізації моторного образу слова створює додаткові труднощі володіння іншомовним словом у говорінні.

Істотним моментом процесу навчання іншомовному говорінню, особливо на початковому етапі, І.О.Зимня вважає необхідність задавати предметний зміст висловлення ззовні й посвідчення в достатності денотатної схеми мовця, а, отже, при оволодінні вмінням говорити іноземною мовою предметно-значеннєва й логічна органі-

зація власної думки мовця повинні бути об'єктом спеціального навчання, як і композиційна структура тексту та формально-логічна його організація. Підхід до аналізу структури тексту дозволяє намітити ієрархію самих висловлень, безпосередньо використовувану в практиці цілеспрямованого навчання говорінню іноземною мовою.

Ми вважаємо, що дослідницею І.О.Зимньою представлено досить широкий спектр функціонування проблем навчання іншомовному говорінню в діяльнісному аспекті, через психофізіологічний і психолого-дидактичний аспект до психолінгвістичного й власне лінгвістичного розуміння феномена говоріння іноземною мовою, а такий інтегрований підхід особливо цінний для психолога, що працює в сфері навчання й оволодіння іноземною мовою.

Систематичний аналіз вітчизняних психологічних досліджень, присвячених приватним аспектам навчання іноземній мові, показав, що найбільш повними й змістовно сформованими теоретико-експериментальними побудовами в цій області є роботи Б.В. Беляєва та І.О.Зимньої, проте праці З.І. Кличнікової і Т.С. Серової, являючи безумовну цінність для психологічної практики навчання іноземним мовам, висвітлюють надзвичайно важливі, але все-таки досить маргінальні проблеми, заглиблюючись, у першому випадку, у чисто психологічні питання діяльності читання взагалі, у другому, – перебуваючи на стику методики й психології викладання іноземних мов. Аспектний поділ навчання іноземним мовам як у психології, так і в методиці представляється досить умовним, що обумовлено тим, що навчання лексиці, фонетиці і говорінню, з одного боку, ґрунтується на психологічних закономірностях суб'єкта та його діяльності в навчальному процесі, з іншого боку є собою констеляцію феноменів мови, як цілісності, що підлягає засвоєнню. Проте саме в цілісному прояві цих аспектів кристалізується загальна картина психологічно значимих компонентів організації іншомовної освітньої практики й освітнього простору.

Список використаних джерел

1. Артемов В.А. Психология обучения иностранным языкам / В.А.Артемов. – М.: Просвещение, 1969. – 279 с.
2. Беляев Б.В. Психология владения иностранным языком: дисс. ... докт.пед.наук / Б.В.Беляев. – М., 1959. – 552 с.
3. Бенедиктов Б.А. Психология овладения иностранным языком / Б.А.Бенедиктов. – Минск: Вышэйшая школа, 1974. – 336 с.
4. Зимняя И.А. Лингвопсихология речевой деятельности / И.А.Зимняя. – М.: Московский психолого-социальный институт; Воронеж: НПО “МОДЭК”, 2001. – 432 с.

5. Зимняя И.А. Психология обучения иностранным языкам в школе / И.А.Зимняя. – М.: Просвещение, 1991. – 222 с.
6. Клычникова З.И. Психологические особенности обучения чтению на иностранном языке: пособие для учителя. – 2-е изд., испр / З.И.Клычникова. – М.: Просвещение, 1983. – 207 с.
7. Серова Т.С. Психологические и лингводидактические аспекты обучения профессионально-ориентированному иноязычному чтению в вузе / Т.С.Серова. – Свердловск: Изд-во Урал.ун-та, 1988. – 232 с.
8. Серова Т.С. Теоретические основы обучения профессионально-ориентированному чтению на иностранном языке в неязыковом вузе: автореф.дисс. ...докт.пед.наук / Т.С.Серова. – Л.: ЛГПИ им. А.И.Герцена, 1989. – 56 с.

The article considers the separation of conditional aspect of foreign language teaching, in psychology and methods due to the fact that learning vocabulary, phonetics and speech, on the one hand based on the psychological aspects of the subject and his activities in the learning process, on the other hand – is a constellation of phenomena languages such as integrity, to be learning.

Keywords: psychological, learning, foreign language, foreign language, vocabulary, reading, speaking.

Отримано: 29.06.2010

УДК 159.923.2-051

Л.А.Онуфрієва, С.О. Ренке

Професійна Я-концепція в діяльності і кар'єрі особистості

Стаття розглядає процес становлення професійної Я-Концепції в діяльності і кар'єрі особистості під впливом різних чинників з врахуванням різних аспектів особистості, а також способи досягнення максимального результату в цьому процесі.

Ключові слова: професія, Я-Концепція, самосвідомість, ідентичність, відносини, суб'єкт, діяльність, уявлення, аналіз, почуття, самореалізація, поведінка.

Статья рассматривает процесс становления профессиональной Я-Концепции в деятельности и карьере личности под влиянием разных факторов с учетом разных аспектов личности, а также способы достижения максимального результата в этом процессе.